

Lärarhandledning till: Mitt liv som grej- En serie om små saker

BARA FÖR ATT DET ÄR EN LITEN GREJ ÄR DET INGEN SMÅSAK

Kungar och presidenter har en given plats i historieböckerna. Men alla små saker som finns i vår omgivning och som vi använder varje dag säger förmodligen mycket mer om oss, våra behov och vår historia. Trots att vi använder dessa prylar så ofta tänker vi inte alltid på var de kommer ifrån och hur stor betydelse de faktiskt har.

Mitt liv som grej är en tv-serie i tio avsnitt á 9 minuter för skolår 0-3 som handlar om de minsta sakerna i våra hem och liv. Serien anknyter både till ämnena historia och teknik. Serien kan även användas i ämnet svenska, då det finns många rubriker att skriva och samtala om.

Avsnitten tar upp följande tio grejer:

- 1. Glasögonen**
- 2. Plåstret**
- 3. Saxen**
- 4. Tandborsten**
- 5. Säkerhetsnålen**
- 6. Bollen**
- 7. Nagellacket**
- 8. Gaffeln**
- 9. Suddgummit**
- 10. Visselpipan**

HANDLEDNING FÖR PEDAGOGER

Varje program är uppbyggt på samma sätt där det är lätt för tittaren att känna igen sig. Detta medför att man som pedagog kan använda sig av samma diskussionsfrågor och arbetsuppgifter för alla program och alla saker som tas upp.

Handlingen i samtliga avsnitt

Fanny slänger sin grej men missar papperskorgen. På så sätt får saken en sista chans att hålla ett brandtal för varför den inte ska slängas och den berättar sitt livs historia. Vi får följa med och se hur det gick till när man för första gången i historien behövde grejen och hur den blev

till. Vi får också se vad som skulle hända om den inte fanns, hur man kan använda den på alternativa sätt och vilka efterföljare den fått. Till slut blir Fanny övertygad om att grejen är livsviktig och ser det som sitt livsmål att få andra att också förstå det.

1. GLASÖGONEN

Det råder oklarhet om vem som uppfann de första glasögonen. Under antiken kom man på att man kunde förstora saker genom att titta på dem genom slipat glas. Det finns spår av tidiga glasögon i egyptiska hieroglyfer och assyrierna använde "lässtenar" av bergskristall. Till mitten av 1300-talet såg glasögonen ut som stora monoklar som man höll i ett handtag tills någon i Italien kom på att man kunde nita ihop handtagen och på så sätt göra ett glasögonpar. När tryckpressen uppfanns och böcker och tidningar blev populära ökade efterfrågan efter glasögon.

BERÄTTA OCH DISKUTERA:

- Berätta ditt favoritminne om ett par galsögon.
- Skriv en berättelse där huvudpersonen är ett par glasögon.
- Beskriv hur ett par glasögon ser ut. Vilken form har de?
- Försök förklara varför glasögon finns.
- Hur kommer glasögon att utvecklas? Hur kommer det se ut i framtiden? Kommer det finnas kvar om 100 år? Hur kommer ett glasögonpar se ut då?
- Rita av ett par glasögon.
- Hur skulle våra liv se ut utan glasögon? Kan vi klara oss utan glasögon?
- Ta med dina favoritglasögon till skolan och berätta om dem.
- Hur stora är de största glasögonen som finns? Och hur små är de som finns?

2. PLÅSTRET

Från början kommer ordet plåster ifrån ett grekiskt ord som betyder smörja in eller stryka på. Och från början såg inte plåstret ut som det gör nu. Det var en salva som man smetade på huden. Dagens plåster uppfanns 1920 av Earle Dickson i USA. Hans fru skar sig ofta när hon lagade mat och därför hittade Earle på ett plåster som man kunde sätta på sig själv, till skillnad från ett bandage.

BERÄTTA OCH DISKUTERA:

- Berätta ditt favoritminne om ett plåster.
- Skriv en berättelse om ett plåster.
- Beskriv hur plåstret ser ut. Vilken form har det?
- Försök förklara varför plåstret finns.
- Hur kommer plåstret att utvecklas? Hur kommer det se ut i framtiden? Kommer det finnas kvar om 100 år? Hur kommer plåstret se ut då?
- Rita av ett plåster.
- Hur skulle våra liv se ut utan plåster?

- Ta med ditt favoritplåster till skolan och berätta om det.

3. SAXEN

I Egypten användes en ullsax kring 1500 f kr. Föregångaren till saxen som vi använder idag uppfanns av romarna omkring år 100 e kr. Den användes bland annat i Rom, Kina och Japan. I Sverige dröjde det till 800-talet e kr. innan ”handsaxen” kom men blev inte vanlig i hemmen före 1500-talet. Det finns massor med olika saxar för olika ändamål, som till exempel: papper, naglar, för barn och vuxna, för vänsterhänta och för folk som använder fötterna eller munnen.

BERÄTTA OCH DISKUTERA:

- Berätta ditt favoritminne om saxen.
- Skriv en berättelse om en sax.
- Beskriv hur saxen ser ut. Vilken form har den?
- Försök förklara varför saxen finns.
- Hur kommer saxen att utvecklas? Hur kommer den se ut i framtiden? Kommer den finnas kvar om 100 år? Hur kommer den se ut då?
- Rita av saxen.
- Hur skulle våra liv se ut utan saxen?
- Ta med din favoritsax till skolan och berätta om den.
- Varför har saxen bara två blad? Skulle en sax kunna ha tre blad? Fyra?

4. TANDBORSTEN

Folk hade inte så dåliga tänder förr i världen som man kunde tro. Men när sockret förvandlades från att vara lyxvara till allmångods på 1600-talet började man få hål i tänderna. I Kina hade man primitiva tandborstar redan på 200-talet f kr. Det var kvistar som var uppruggade i ena änden. Det var först på 1200 eller 1400-talet som man började tillverka något som såg ut som dagens tandborstar med borst och skaft. I Europa blev tandborsten alltmer omtyckt under 1700-talet och på tidigt 1800-tal kom den till Sverige.

BERÄTTA OCH DISKUTERA:

- Berätta ditt favoritminne om tandborsten.
- Skriv en berättelse om tandborsten.
- Beskriv hur tandborsten ser ut. Vilken form har den?
- Försök förklara varför tandborsten finns.
- Hur kommer tandborsten att utvecklas? Hur kommer den se ut i framtiden? Kommer den finnas kvar om 100 år? Hur kommer den se ut då?
- Rita av tandborsten.
- Hur skulle våra liv se ut utan tandborsten?
- Ta med din favorittandborste till skolan och berätta om den.
- Varför är tandborsten formad som den är? Varför är tandborstshuvudet inte format som en boll?

5. SÄKERHETSNALEN

Innan säkerhetsnålen fanns använde man sig av en brosch som också var som ett dräktspänne och som hette fibula. Dessa är daterade så långt bak i tiden som 1300-talet f kr och var ganska lika säkerhetsnålen och användes på samma sätt. Den moderna säkerhetsnålen har en fjädrande ände och nålspetsen döljs under ett knäppe så den inte sticks. Denna uppfanns av Walter Hunt år 1849.

BERÄTTA OCH DISKUTERA:

- Berätta ditt favoritminne om en säkerhetsnål.
- Skriv en berättelse om en säkerhetsnål.
- Beskriv hur en säkerhetsnål ser ut. Vilken form har den?
- Försök förklara varför säkerhetsnålen finns.
- Hur kommer säkerhetsnålen att utvecklas? Hur kommer den se ut i framtiden? Kommer den finnas kvar om 100 år? Hur kommer den se ut då?
- Rita av säkerhetsnålen.
- Hur skulle våra liv se ut utan säkerhetsnålen?
- Ta med din favoritsäkerhetsnål till skolan och berätta om den.
- Punkrockarna på 1970-talet använde säkerhetsnålen som smycken. Vad finns det för andra små grejer man skulle kunna ha som smycken?

6. BOLLEN

Bollen används i bollsport men också i lekar som kula och krocket. Den kastas, sparkas, slås eller studsas. Det finns bollar i historien i antiken och i romarriket men det första bollbeviset i Norden är från 400-talet. Ett guldhorn med tre män som kastar boll. Många bollar är ju gjorda av gummi, men innan Columbus kom tillbaka från Amerika hade inte européerna sett studsande gummibollar. Den moderna fotbollen föddes i England 1863 även om det funnits i andra länder i andra former tidigare.

BERÄTTA OCH DISKUTERA:

- Berätta ditt favoritminne om bollen.
- Skriv en berättelse om en boll.
- Beskriv hur en boll ser ut. Vilken form har den?
- Försök förklara varför bollen finns.
- Hur kommer bollen att utvecklas? Hur kommer den se ut i framtiden? Kommer den finnas kvar om 100 år? Hur kommer den se ut då?
- Rita av en boll.
- Hur skulle våra liv se ut utan bollen?
- Ta med din favoritboll till skolan och berätta om den.
- Skulle man kunna använda bollen till något annat än bara sport och lek?

7. NAGELLACKET

Smink har funnits sedan antiken men nagellacket är ett mycket senare påfund även om man har färgat naglarna länge. Det sägs att den egyptiska drottningen Kleopatra färgade naglarna med olja, puder och henna. Nagellack fanns i Sverige redan 1917 men var inte särskilt spritt. Lacket kom från början ifrån billacket. Efter andra världskriget blev det mer populärt med nagellack när till exempel filmstjärnorna i Hollywood började använda det i större utsträckning.

BERÄTTA OCH DISKUTERA:

- Berätta ditt favoritminne om nagellack.
- Skriv en berättelse om nagellack.
- Beskriv hur nagellack ser ut. Vilken form har den?
- Försök förklara varför nagellack finns.
- Hur kommer nagellacket att utvecklas? Hur kommer det se ut i framtiden? Kommer det finnas kvar om 100 år? Hur kommer nagellacket se ut då?
- Rita av nagellack.
- Hur skulle våra liv se ut utan nagellack?
- Ta med ditt favoritnagellack till skolan och berätta om det.
- Varför färgar man naglarna men inte resten av händerna?

8. GAFFELN

Redan i antikens Grekland fanns stora gafflar som var som serveringsbestick. Matgafflar kom betydligt senare. På olika håll finns det uppgifter om matgafflar runt 1000-talet men det var först vid 1500-talet i Italien som bordsgaffeln började användas på allvar bland fint folk. Från början hade gaffeln bara två ”klor” men under 1600- och 1700-talet utvecklades den och fick först tre och sen fyra ”klor”.

BERÄTTA OCH DISKUTERA:

- Berätta ditt favoritminne om gaffeln.
- Skriv en berättelse om en gaffel.
- Beskriv hur gaffeln ser ut. Vilken form har den?
- Försök förklara varför gaffeln finns.
- Hur kommer gaffeln att utvecklas? Hur kommer den se ut i framtiden? Kommer den finnas kvar om 100 år? Hur kommer den se ut då?
- Rita av en gaffel.
- Hur skulle våra liv se ut utan gaffeln?
- Ta med din favoritgaffel till skolan och berätta om den.
- Hur många ”klor” skulle en gaffel kunna ha? Fem? Tio? Skulle den bli bättre eller sämre?
- Kan man ha ett bestick som har sked, gaffel och kniv i ett?

- Vad är skillnaden mellan gaffel och till exempel ätpinnar som man använder i stora delar av världen?

9. SUDDGUMMIT

Suddgummit uppfanns av Joseph Priestly 1774. Han upptäckte att gummi kunde sudda bort pennstreck när han höll på med en forskningsbok. Förr i tiden använde man gummi från gummiträdet Kautschuk ifrån Brasiliens regnskog. Nuförtiden är suddgummina oftast gjorda av plast och inte gummi. Det finns suddgummin för blyerts, bläck, overheadpennor. Suddgummits form (och lukt) varierar och kan vara allt från fyrkantiga till stora färgglada.

BERÄTTA OCH DISKUTERA:

- Berätta ditt favoritminne om ett suddgummi.
- Skriv en berättelse om ett suddgummi.
- Beskriv hur suddgummin ser ut. Vilken form har det? Hur luktar det?
- Försök förklara varför suddgummin finns.
- Hur kommer suddgummit att utvecklas? Hur kommer det se ut i framtiden? Kommer det finnas kvar om 100 år? Hur kommer det se ut då?
- Rita av ett suddgummi.
- Hur skulle våra liv se ut utan suddgummin?
- Ta med ditt favoritsuddgummi till skolan och berätta om det.

10. VISSELPIPAN

Enligt vissa kommer visselpipan ifrån antikens Kina där man blåste i ekollon för att varna för fiender. 1868 tog Joseph Hudson patent på visselpipan. Några år senare tillverkade han en visselpipa för polisen i London som man kunde hålla i handen. Visselpipan används mest som varning men också inom sportvärlden där domare använder dem. På flytvästar finns det också visslor eftersom man orkar vissla längre än vad man orkar skrika.

BERÄTTA OCH DISKUTERA:

- Berätta ditt favoritminne om en visselpipa.
- Skriv en berättelse om en visselpipa.
- Beskriv hur en visselpipa ser ut. Vilken form har den?
- Försök förklara varför visselpipan finns.
- Hur kommer visselpipan att utvecklas? Hur kommer den se ut i framtiden? Kommer den finnas kvar om 100 år? Hur kommer den se ut då?
- Rita av visselpipan.
- Hur skulle våra liv se ut utan visselpipan?
- Ta med din favoritvisselpipa till skolan och berätta om den.
- Gör en låt med bara visselpipor!

